

Застосування кримінального права для захисту інтелектуальної власності

Олександр Клименко

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: klymenko.os@krok.edu.ua,

ORCID: 0009-0001-5645-9860

Вікторія Корольова

к.ю.н., доцент, професор кафедри державно-правових дисциплін,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: ViktoriyaV@krok.edu.ua,

ORCID: 0000-0003-2998-6144

Законодавство у сфері інтелектуальної власності (ІВ) спрямоване на захист застосування ідей та інформації від комерційного використання без згоди правовласників. Епоха швидкого технологічного розвитку проклала шлях до нових форм порушень цих типів нематеріальних властивостей. У деяких сферах цивільно-правовий захист все ще не є відповідним та ефективним методом протидії постійно зростаючій загрозі суттєвих комерційних порушень, які панують у сфері інтелектуальної власності. З цієї причини застосування кримінального права для можливого захисту інтелектуальної власності — хоча це і не нове явище — стає загальносвітовою практикою, яка є досить суперечливою та викликає багато дискусій.

Відомо, що хоча законодавство про інтелектуальну власність захищає приватні права власника та ліцензіатів інтелектуальної власності, кримінальне право завжди було інструментом для захисту суспільних інтересів шляхом виправдання кримінальних санкцій за шкоду, завдану суспільству. Однак деякі вчені стверджують, що оскільки нині масштаби порушень прав інтелектуальної власності, зокрема у формі «контрафакції» та «піратства», прямо чи опосередковано впливають на інтереси широкої громадськості, кримінальне право стало адекватним інструментом для забезпечення суворішого захисту прав інтелектуальної власності. захисту. Товари, що порушують авторські права, продаються споживачам через платформу електронної комерції та проходять через ланцюжки постачання до всього, від мобільних телефонів до зброї. Як зазначено в кількох дослідженнях, власники інтелектуальної власності можуть зазнати пониження бренду та економічних втрат через ці продукти.

Критики вищезазначеної позиції стверджують, що надмірне застосування може, однак, призвести до жахливих наслідків і завдати шкоди інноваціям. Натомість ресурси спрямовуються на кримінальне переслідування для захисту приватних інтересів власників прав інтелектуальної власності за рахунок платника податків.

Злочини проти права інтелектуальної власності вже перетворилися на окремий вид злочинів, про що переконливо свідчить наявність як законодавчих ініціатив і уваги найвищого законодавчого органу України до цього питання, так і відповідних теоретичних розробок вітчизняних науковців. Щоправда, у чинному

Кримінальному кодексі України [2] склади злочинів проти інтелектуальної власності продовжують перебувати у різних розділах, що значною мірою ускладнює їх кваліфікацію.

Незважаючи на відсутність згоди в літературі щодо використання кримінального законодавства для захисту ІВ, вчені єдині щодо думки про серйозність злочинної діяльності, пов'язаної з порушенням ІВ, та її негативного впливу на підприємства, творців та новаторів. Відповідно, доходять висновку, що треба запроваджувати національну політику, яка передбачає покарання для порушників законодавства про інтелектуальну власність і, що найважливіше, запобігає подальшим порушенням і, у свою чергу, захищає інновації та заохочує інвестиції.

Широке застосування кримінального права для захисту інтелектуальної власності ставить питання про те, як кримінальне право взаємодіє з правом інтелектуальної власності. Наприклад, якщо третя сторона викрадає фізичне майно, загальною реакцією буде виклик поліції та покладатися на кримінальне провадження. Але порушення ІВ зовсім інше. Власник, швидше за все, покладатиметься на цивільно-правові засоби правового захисту у разі передачі, порушення прав на товарний знак, порушення авторських прав тощо. Це не тому, що немає кримінальних санкцій, пов'язаних із злочинами, пов'язаними з контрафактними товарами, піратськими копіями чи контрабандними записами, а тому, що відповідні кримінальні положення розвивалися поетапно, що в минулому не давало задовільних результатів.

Тим не менш, науковцям дуже важливо досліджувати взаємозв'язок між правом інтелектуальної власності та кримінальним правом, оскільки в деяких конкретних випадках законодавство інтелектуальної власності виходить за рамки режиму приватних прав і стає державною політикою, яка безпосередньо впливає на суспільні інтереси. Це випадки, коли порушення прав інтелектуальної власності заважають соціально-економічному здоров'ю відповідних націй, оскільки в них беруть участь транснаціональні організовані злочинні мережі, які отримують величезні грошові вигоди від такої незаконної діяльності.

Сучасний досвід показує, що загалом законодавство про інтелектуальну власність ґрунтується на понятті приватних прав, і звернення до правосуддя щодо ймовірних порушень зазвичай відбувається через цивільні суди або альтернативні способи вирішення спорів. Тим не менш, певні порушення, наприклад, виробництво, продаж або розповсюдження контрафактної продукції, також вважаються кримінальними злочинами, і порушники можуть бути притягнуті до відповідальності. Тому важливо, щоб науковці з усього світу розглянули кримінально-правові наслідки порушень прав інтелектуальної власності та розглянули, як збалансовані відповіді для протидії таким порушенням можуть бути розроблені та застосовані на практиці. Подальші дослідження є важливими для побудови ефективного режиму інтелектуальної власності, де можна ретельно оцінити різні зацікавлені сторони, щоб сприяти інноваціям і розвитку.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ips.ligazakon.net/document/view/t030435?ed=2003_06_19.
2. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.